

30 år som hemsamarit

Ute på bygden ser man nu för tiden vita, små bilar åka omkring, morgon, middag och kväll, ibland parkerade utanför "Koopän". På bilarna står det Mora kommun. Det är "Hemtjänsten" som är ute på uppdrag.

Själv har jag arbetat inom hemtjänsten i 30 år, och när jag nu som nybliven pensionär tänker bakåt, inser jag hur mycket som har förändrats inom yrket under dessa år.

Redan på 1940-talet fanns "hemsyster" på Sollerön. En hemsysters arbetsupp-
gift var helt enkelt att bistå familjer som av olika anledningar behövde tillfällig
hjälp, alltifrån hushållsarbete, barnpassning till skötsel av ladugården. Vår första
hemsyster var Svea Lundberg-Stolth, och senare kom Karin Tomth.

Margit gör Lins Stina fin i håret. 1980

Med tiden ersattes hemsystern med ett antal ”hemsamariter”, som hade kommunens socialförvaltning som arbetsgivare. Samariternas uppgift var att ge hjälp åt pensionärer i hemmet. Några av pionjärerna var Ingrid Björk, Hilma Flinta, Margit Kallin, Rut Knutz och Aina Lundberg. En välkommen nyhet var också när nyblivna mammor som behövde stöd och hjälp, hade möjlighet att kalla på ”barnsamariten”, och då kom Annie Flinta.

I dagens arbetslag ingår flera som började på 1970-talet – Annie Flintha, Rose-Marie Stolth, Lisbeth Hedberg, ”Käcka” Inga-Britt Pettersson. Jag började 1977, och då var vi 8-9 samariter i arbetslaget. Till att börja med disponerade vi ett rum hos syster Märta på distriktssköterskans mottagning, som då fanns i Sollerö kommunalhus. Efter en tid flyttade vi en trappa upp, till det s.k. IOGT-rummet, som nu fick fungera som grupplokal. Hit kom alltså direktiv från socialkontoret med uppgift om vem som behövde vår hjälp och vart vi skulle för varje dag. Under ½ timmes tid hade så gruppledaren – ett ansvar som cirkulerade oss emellan – att fördela arbetet på lämpligt sätt. Vårt arbetsområde omfattade alla byarna på Sollerön samt Gesunda, Ryssa och Isunda.

Örjan Anna och Erik Louko.

Vårdbehovet varierade givetvis. Någon behövde hjälp 1 timme per dag, en annan 2 timmar per dag, och någon endast en gång per vecka. Var och en av oss hade ”sina” fasta pensionärer, så man kunde ha samma i många år. Man blev nästan som en familjemedlem. Allt arbete var förlagt till dagtid mellan kl. 9 och 16. Ingen tjänstgöring på ”röda” dagar. Den som hade egen bil fick förstås använda den. Alternativet var att cykla, gå, eller ta sparkstöttingen vintertid. Kilometerersättning utgick för egen bil, för övriga fortskaffningsmedel utgick tidersättning, d.v.s. för den tid det tog att förflytta sig från det ena hemmet till det andra. Efter hand

ökade vårdbehovet och arbetstiden kom även att innefatta kvällstid och helger, först var 6:e helg, senare var 3:e helg.

I början var vi timanställda, men senare fick vi fast anställning. Med flera vårdnadstagare och ytterligare anställda blev det nödvändigt att schemalägga våra arbetstider. Själva arbetsuppgifterna fick vi däremot lägga upp själva, precis som vi ville. Pensionärerna bestämde vad dom ville ha hjälp med, t.ex. att städa, laga mat, tvätta, duscha, baka, få håret "fixat", hugga och bära in ved, hämta vatten från brunnen, bära ut slask, skotta snö, lappa och laga, få hjälp med läkar- och tandläkarbesök, bankärenden m.m. Visst fanns det väl tillfällen när man gjorde mer än vad som var riktigt "lovligt". Inga jobb på röda dagar! Men, när någon sitter ensam hela julen? Ingen kunde hindra mig från att tända i kokspisen och koka en julgröt som räckte över hela helgen.

En stor och positiv förändring för såväl vårdnadstagare som personal inträffade i början på 1988, då vårt servicehus "Stoltgården" togs i bruk. Här fanns nu 14 pensionärlägenheter samt gemensamma utrymmen i form av kök, matsal, dagrum, terapi- och hobbylokaler samt studierum. Efter ett par år byggdes ytterligare ett 10-tal lägenheter samt en s.k. vinterträdgård, där man kunde samlas för guds-

Ullup Karl i Rothagen med sin hemsamarit. 1980.

tjänster och andra begivenheter. Hemtjänsten har nu en grupplokal i huset, där alla anställda kan träffas för en morgonfika eller över lunchen, och där man har möjligheter att utbyta tankar med arbetskamraterna.

Många pigga pensionärer flyttade in på Stoltgården så fort portarna slogs upp, t. ex. Ingegerd Bond, Kall Karin, Irma Karlsson... Men fortfarande var det mest hjälp ute i hemmen som gällde för "samariterna". Fr.o.m. 1990 ställde kommunen egna bilar till förfogande, så nu fick min trogna lilla "Folka" vila.

Förutom köket på Stoltgården, som är en stor tillgång, vill jag särskilt nämna "Träffpunkten" där jag under åren upplevt så många trevliga stunder, med såväl boende på Stoltgården som pensionärer och andra utifrån. Vävstolarna utefter väggarna stod sällan oanvända. En gång per vecka hade vi Bingo. Torsdagarna var lite extra festliga, ibland med underhållning av Rune Eriksson, som spelade cittra och sjöng. Vi "lussade" för alla boende varje år kl. 6 på morgonen. Senare på dagen kom små lucior och tomtar från dagis och sjöng. På påsken kom barnen som påskkäringar och påskgubbar – alltid lika uppskattat.

Vi gjorde utflykter: Lunch på Johannisholms värdshus, till Relax i Gesunda, Mångbergs fäbod, Bodarnas trevliga badplats Revnäs, Björkberget i Siljansnäs, Dalhalla, Nusnäs och trähästarna, till vår egen Hembygdsgård. Vi bakade bullar i

Utflykt till Relax 1996. Bortre bordet fr.v.: Bus Anders, Rose-Marie Stolth, Grömings Margit, Lars Ullup, Lilly Matsson från Isunda. Främre bordet: Ullas Maria och Boslars Karin.

prästgården, och på Träffpunkten bakade vi tunnbröd på s.k. häll. Experter hade vi inom räckhåll – Kall Karin och Rapp Karin. Det doftade ljuvligt på Stoltgården, och det var mjöl överallt.

I vinterträdgården står en vacker moraklocka. Den inköptes för pengar som vi fick in på lotterier. Ibland hade vi ”pryo”-elever från gymnasiets vårdskola och från högstadiet.

Ja, Stoltgården är en riktig pärla. Inte undra på att den alltid är fullbelagd. Förändringar sker då och då, ibland till det bättre, ibland tvärt om. År 2000 tog t.ex. Samhall hand om städning och handling, vilket naturligtvis underlättade för oss. Efter 6 år vidtogs sparåtgärder, innebärande att Samhall inte längre städar, samtidigt som tre tjänster drogs in. Detta trots att vårdtagarna både på Stoltgården och ute i hemmen behöver mer omvårdnad.

Då jag nu sitter runt kaffebordet tillsammans med Annie Flintha, Rose-Marie Stolth och ”Käcka” – mina arbetskamrater sedan 30 år tillbaka – är vi absolut överens om att hemsamaritens arbete är mycket roligt och speciellt. Det blir så många möten med intressanta människor. Man får ta del av deras livs historia. Det blir många skratt, och även gråt ibland. En berikande uppgift.

Roligt var det! Det har aldrig varit tråkigt att gå till jobbet!

Margit Larsson

Karin Håll, Anna Erkers, Örjan Anna, och Kall Karin